

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

Suomen Kirjailijaliitto on suomenkielisten kaunokirjailijoiden valtakunnallinen järjestö. Liitto on perustettu vuonna 1897, ja sillä on noin 880 kirjailijan ammatissa toimivaa jäsentä. Vahvistamme kirjailijoiden ammatillista asemaa ja edistämme suomalaista kirjallisuutta. Kiitämme lausuntopyynnöstä ja lausumme selvityksen osalta seuraavaa:

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

Kirjailijaliitto viittaa lausunnossaan Luovat ry:n lausuntoon. Kirjailijaliitto vastustaa ehdotettua muutosta. Ehdotus työssäoloehdon pidentämisestä nykyisestä 26 kalenteriviikosta eli noin kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen vaikeuttaa merkittävästi ansiosidonnaisen tai peruspäivärahan piiriin pääsyä luovilla aloilla. Koska luovilla aloilla toimitaan pääosin keikka- ja projektipohjalta, työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen on luovien alojen ja itsensätyöllistäjien kohdalta kohtuutonta. Sen tulee pysyä nykyisen mittaisena.

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Ehdotetun muutoksen myötä mm. luovia ja esityksellistä työtä sisältäviä aloja koskeva erityissääntely poistettaisiin laista. Työssäoloehdon muuttaminen aikaperusteisesta tuloperusteiseksi ns. euroistaminen on kannatettavaa ainoastaan, jos varmistetaan se, että muutos palvelee perinteisestä päivätyöstä poikkeavia keikkaluonteisen ja epäsäännöllisen työn aloja. Hallituksen esitykseen tulee lisätä kokonaisarviointi siitä, miten muutosesitys samalla ratkaisee kulttuurialan ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia ja huomioi erityisesti freelancereiden aseman hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti.

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

-

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

-

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Kirjailijaliitto vastustaa ehdotettua muutosta. Suoja-osan poiston tarkoitus on kannustaa työttömiä ottamaan vasta tarjolla olevaa kokopäivätyötä. Koska luovien alojen työmarkkinat toimivat eri tavalla, esitys ei sovellu eikä ole tarpeen niille. Koska luovalla alalla pääsääntö on keikkatyö kuukausipalkan sijaan, työttömyysturvan suojaosan poistaminen ei kannusta työllistymään vaan päinvastoin kannustaa olemaan ottamatta työkeikkaa vastaan. Kun työn vastaanottaminen leikkaa itsensä työllistämisen työttömyyskorvausta, se vähentää työttömän taloudellista intressiä ottaa keikkatyötä vastaan, heikentää työkyvyn säilymistä ja synnyttää työvoimaongelmia luovan alan yrityksille.

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

Kirjailijaliitto vastustaa ehdotettua muutosta. Jatkovalmistelussa tulisi arvioida suurella vakavuudella sitä, mikä työttömyyden ensimmäisten kuukausien aikana tosiasiallisesti edistää ja mikä heikentää työttömäksi jääneen henkilön kykyä hakea uutta työpaikkaa sekä mikä tuon vaiheen uudistuksista tosiasiallisesti kasvattaa byrokratiaa ja kustannuksia.

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

-

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

-

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Kirjailijaliitto viittaa lausunnossaan Luovat ry:n lausuntoon. Kirjailijaliitto pitää tärkeänä, että hallitusohjelmassa olevaa kirjaus luovien alojen työttömyys- ja sosiaaliturvasta toteutuu. Hallitusohjelman mukaan: ”Hallitus ratkaisee kulttuurialan ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia osana sosiaaliturvauudistusta. Erityistä huomiota kiinnitetään -

freelancereiden asemaan. Huolehditaan taiteen vapaudesta, tekijöiden hyvinvoinnista, osaajien riittävydestä ja työmarkkinan toimivuudesta.” Hallituksen esitykseen tuleekin lisätä kokonaisarviointi siitä, miten muutosesitys samalla ratkaisee kulttuurialan ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia ja huomioi erityisesti freelancereiden aseman hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti.

Hallituksen esitys on laadittu kiireellä eikä esityksen poikkeuksellisen lyhyt lausuntoaika vastaa hyvää lainsäädäntötapaa. Perusoikeuksiin ja laajasti kansalaisiin kohdistuvat lainsäädäntöhankkeet tulisi tehdä huolella siten, että myös vaikutusten arviointi on toteutettu perinpohjaisesti.

Lausuntokierroksella oleva esitys sisältää useita kohtia, jotka ovat ristiriidassa edellä kuvatun, taiteilijoiden ja freelancerien työttömyys- ja sosiaaliturvaa koskevan erityiskirjauksen kanssa. Työllistymisen kannustavuuteen liittyvät kirjaukset ovat luovien alojen kannalta tarpeettomia, koska luovan alan työmarkkinat ovat erittäin paljon keskimääräistä joustavammat (keikkatyö pääsääntö kuukausipalkan sijaan) eikä toimialalla ole niitä työhön kannustamisongelmia, joita lakiesityksellä pyritään korjaamaan. Kulttuurialan ja freelancerien ongelmat tulee korjata hallitusohjelman mukaisesti.

Kirjailijaliitto haluaa lisäksi nostaa esiin työttömyysturvaan liittyen apurahojen merkityksen luovan alan tekijöille ja erityisesti kirjailijoille. Kirjailijan lakisääteinen eläkevakuuttaminen on järjestetty tällä hetkellä kahden eri järjestelmän kautta: apurahansaajan MYEL-vakuutuksella ja yrittäjän eläkevakuutuksella (YEL-vakuutus). Sekä MYEL- että YEL-vakuutus ovat pakollisia vakuutuksia, eli ne tulee ottaa, mikäli laissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Nykyinen ratkaisu, jossa samaa työpanosta vakuutetaan kahden eri järjestelmän kautta, on sekava ja puutteellinen. Osa tuloista jää vakuuttamisen ulkopuolelle eikä kerrytä eläkettä. Tämä epäkohta tulee korjata esimerkiksi sosiaaliturvaa koskevan kokonaisuudistuksen yhteydessä. Yksi ratkaisu olisi siirtää ei-työsuhteisten ammattitaiteilijoiden eläkevakuuttaminen kokonaisuudessaan MYEL:in piiriin

Asikainen Eeva
Suomen Kirjailijaliitto ry